

# Gospodar in gospođinja

LETO 1935

20. MARCA

ŠTEV. 12

## Zelena

Zelena je menda izmed vseh zelenjadnih rastlin zlasti po kmetih najmanj obrajšana zelenjad. Kvečjemu jo uporabljajo kot dišavo za pridatek k juhi. Po mestih, zlasti po drugih državah pa velja zelena kot izvrstna prikuha, bodisi kot topla jed ali mrzla kot solata (namreč koren od zelene). Od pamtveka pa je zelena znana tudi kot zdravilna rastlina, ki ima mnogo vitaminov in rudniških snovi. Znano je tudi njeno svojstvo, da žene na vodo. Pri kostenici in pri udnici, uživanje zelene neki prav dobro učinkuje. Ugoden je njeu vpliv tudi na živce. — Ker je sedaj čas za setev te zelenjadi, naj na kratko opišem kako se prideluje.

Zelene je troje vrst: korenasta, belušna in listna zelena. Ko govorimo splošno o zeleni, imamo vedno v mislih korenasto (napačno tudi gomoljasto) zeleno; belušna in listna zelena ste pri nas še manj znani in tudi niste toliko važni.

Zelena uspeva sicer v vsaki dobro pognojeni zemlji, vendar ji najbolj prija topla, ravno prav vlažna, ilovnata zemlja v stari moči, to se pravi v zemlji, ki je bila prejšnje leto močno pognojena. Kisla tla ji ne ugajajo, pa tudi lugastih ne mara. Zemljo treba pred saditvijo globoko obdelati, (preštihati) in gladko poravnati. Zelo ugodno učinkuje, ako damo na vsak ar (= 100 m<sup>2</sup>) 8—10 kg nitrofoskala, ki ga z zemljo dobro zmešamo. Tako gnojenje moramo opraviti vsaj 14 dni preden sadimo.

Pri pridelovanju zelene razlikujemo štiri glavna opravila: setev, pikiranje (presajanje v svrhu okrepitve sadik), saditev na stalno mesto in obdelovanje.

1. **Setev.** Zeleno sejemo zelo rano spomladi; marca meseca je za to zadnji čas in sicer v toplo gredo. Na prostem sejana bi vzkalila komaj v 4 tednih, v topli gredi pa ozeleni najkasneje v 20

dneh. Seme je jako drobno. Na 1 gram gre 2—3 tisoč zrn. Za en kvadratni meter prostora je 1 gram semena čez in čez dovolj. Pregosta setev ni nikdar prida, ker daje prešibke rastline. Seme ostane kalivo 3—4 leta; če je prav dobro spravljeno, ohrani kalivost do 6 let. Pri dobrem semenu mora biti vsaj 77% kalivosti (od 100 zrn mora vzkaliti vsaj 77 zrn). Seme prej izkali, ako ga tik pred setvijo 24 ur namakamo v mlačni (ne vroči!) vodi. Ker je seme zelo drobno, ga pred setvijo zmešamo s suho prstjo, da sejemo bolj enakomerno.

Kdor nima tople grede, ali kdor potrebuje le malo sadik, se mu setev ne izplača. Pri vsakem vrtnarju lahko dobi za majhen denar sadik, kolikor jih potrebuje.

2. **Pikiranje.** Tako imenujemo presajanje še manjših rastlinic na kakih 5 cm narazen, in sicer zato da se more posamezna rastlina bolj popolno razviti in dobro vkoreniniti. Pikiramo v toplo gredo, ki se je že precej ohladila, ali pa tudi v prav dobro zemljo kje na prostem. Do sredi maja se tako presajene rastlinice zelo razvijajo in okrepijo. Ako je zelena zelo redko sejana, se tudi v sejalnici dobro razvije in je ni treba pikirati.

3. **Saditev na stalno mesto.** Sele kje maja meseca, ko so pikirane rastline prav močno se razvile, jih sadimo na stalno mesto v dobro pripravljeno zemljo in sicer v vrsti po 20—35 cm narazen, vrste pa naj bodo 30—50 cm vsak sebi. Če hočemo pridelati debelo zeleno, moramo saditi tako plitvo, da gleda celo nekoliko korenine iz zemlje. Pri tem delu je treba torej precej pazljivosti in nekoliko spretnosti in ni da bi vtikali sadike kar tjavendan globlje ali plitveje v zemljo. Preden sadimo, cimo nekoliko skrajšamo. Posajene rastline dobro zalijemo.

4. **Obdelovanje.** Zelena raste izpočetka prav počasi. Bujneje se jame razvijati šele proti jeseni, ko nastane hladnejše vreme. V tej dobi jo je treba večkrat opleti in okopati. Posebno pa ne smemo pozabiti na zalivanje, ako pritisne suša, kajti zelena potrebuje izredno mnogo vode. Prav ugodno vpliva na razvoj gomoljev, ako tu in tam, zlasti ob dežju zalijemo z gnojnico. Prav izvrstno umetno gnojnico dobimo, ako raztopimo v 10 litrih vode 100 gramov mešanice iz 4 delov superfosfata, 3 delov 40% kalijeve soli in 3 delov žveplenokislega amonijskega.

Gomolji so dorasli septembra, oktobra in potrebujejo torej od setve do po-

polnega razvoja okoli 30 tednov.

Zelena je dvoletnica. Šele drugo leto požene gomolj v seme. Semenskih rastlin od zelene ne smemo saditi v bližino semenskega peteršilja ali korenja, ker so si te rastline v sorodu in bi ne pridelali pristnega semena niti od te niti od druge.

**Priporočene sorte** — zgodnja: snežna glava (Schneebau), pozna: imperator ena izmed najboljših sort z debelim okroglim korenem, ki ima samo spodaj korenine in snežno belo meso in pa kratko cimo. Sadimo jo lahko na gosto (20×30 cm). Prav dobri sorti ste tudi delikates in alabaster. H.

## Za zdravo drevje in lepo sadje

Ni rastline, ki bi je v njenem razvoju nič ne oviralo. Posebno sadno drevje ima brez števila sovražnikov, ki ga ovirajo v razvoju in rasti. K raznim vremenskim nadlogam se priključijo še škodljivci rastlinskega in živalskega rodu. Namen vsakega sadjarja je povečanje pridelka, povišanje dohodkov. Če hočemo to doseči, moramo drevje varovati poškodb, ki jih povzročajo sadni škodljivci. V tem smo pri nas še daleč za drugimi državami. Sadjarstvo je bilo doslej pri nas postranska stvar. Zato za je le malokdo upošteval, še manj se pa briga za zatiranje škodljivcev.

Toda, razmere so se zelo spremenile. Sade je prišlo do boljše veljave. Lahko donša lepe dohodke, če je zdravo in sposobno za kupčijo. Največ sadja pokvarijo sadni škodljivci.

Vsak zaveden sadjar naj bi zatiral škodljivce, ki povzročajo milijonsko škodo. Varstvo sadnega drevja, bo pa le takrat popolno, ko se bo poprijel zatiranja škodljivcev vsak sadjar.

Dandanes imamo mnogo sredstev, da lahko obvarujemo sadne rastline bolezni. Lažje bolezen preprečiti, nego zdraviti. Kdor hoče imeti lepo, zdravo rodovitno sadno drevje, naj temeljito snaži in oškropi ali vsaj maže debela in debelejša veje z arborinom.

Zgled naj bodo vinogradniki, ki leto za letom škropijo vinograde z modro galico, da preprečijo peronosporo. Kar je modra galica za vinograd, to je arborin za sadno drevje.

Vsak sadjar bi moral znati po raznih znakih ugotoviti, kaj je povzročilo obolenje na sadni rastlini. Po taki ugotovitvi je mogoče določiti način sredstva za zdravljenje. Po deblih in vejah se nahajajo n. pr. razni znaki bolezni raka, pozebe itd. Težje je dognati bolezni, ki jih povzročajo kužne glivice. Najhujša so škrlup ali krastovec, gniloba itd. Mnogoletne skušnje so pokazale, da se z arborinom uničijo vse glivice in da drevje dobi gladko deblo in veje. Zdravega drevja z gladko kožo se škodljivci ogibajo. Tako drevje je pri meni na ogled.

Marsikateri se pri neuspehih izgozvarja le na slabo leto. Je navadno še večja škoda, ki jo povzročajo v dobrih letinah razni škodljivci. Letos kaže, da bo dobra letina za sadje in tudi za druge koristne rastline, če bodo zdrave.

Zgled naj bodo ptujski sadjarji. Lansko leto so obilo lepega sadja pripeljali v Ljubljano na trg in ga spravili v denar. Seveda pa tudi skrbe, da je sadje zdravo. Pobrigajte se za zdravljenje sadnih rastlin, če hočete, da boste imeli denar za sadje. Lepo je gospodarstvo, ki je z lepim zdravim sadnim drevjem okincano, še lepši pa korist.

Franc Boste, Hradeckega cesta 36.

»O ti presneti dedec!« je zmerjala žena svojega moža, »vedno pijes in pijes! Se v grob me boš spravil. Kam pa spet greš?« — »Motiš se, če misliš, da te spravljam v grob. Baš sedaj grem enega pit na tvoje zdravje.«

# Krmljenje prašičev s surovo krmo

Ze od nekdaj sem, je pri nas v navadi, da kuhamo prašičem malodane vsa krmila, zlasti pozimi. Marsikje kuhajo prašičem poleti celo zelena krmila, deteljo, mlado pokošeno travo itd. S kuhanjem krmil pa največkrat ne ustrezemo povsem prašičem. Najmanj pa s kuhanjem mladih sočnih zelenih krmil, ker postanejo radi tega le težje prebavljiva, manj okusna in slastna. V njih tudi uničujemo s kuhanjem več ali manj dragocene vitamine, ki so važni za življenje živali in ki vplivajo zlasti na razvoj in raščo mladih živali. Ker krmila pred kuhanjem še zalijemo z vodo, da se med kuhanjem ne prežgejo in prismodijo v posodi, zredči prilita voda krma in še poslabša njih krmisko vrednost. Ne glede na vse to, zapravljamo z nepotrebnim kuhanjem čas, kurivo, in celo na leto že precejšnjo vredno delovno silo in pripravo za kuho (kotel itd.). Kuhanje vseh krmil brez razlike torej ne donaja nikakih koristi in prednosti pač pa le škodo in zgubo.

Z malo izjemami je kuhanje krmil za prašiče skoraj vedno nepotrebno in slabo. Kuhati ali prekuhati moramo posneto mleko, ak sumimo, da so v njem kakšne bolezenske klice, ki bi lahko povzročile obolenje živali. Dalje kuhamo stare kuhinjske odpadke, klavne (mesarske) odpadke in sploh vsa takšna krmila, o katerih menimo, da bi sicer res utegnili škodovati prašičem. Le krompir in večje količine strniščne repe ali kolerabe parimo v brzoparilnikih, kar je veliko boljše kakor pa kuhanje v navadnih kotlih. Ako krompir kuhamo, mesto da ga parimo v brzoparilniku, rabimo le malo vode, ki jo prej segrejemo z manjšo količino kuriva. Razun tega ne zgubi krompir nikakih redilnih snovi, kakor se to večkrat zgodi pri navadnem kuhanju. Vodo, ki jo rabimo za kuhanje ali parjenje krompirja, izlijmo vselej proč radi strupenih snovi, ki so prešle iz krompirja v njo. Krmске pese ni potreba kuhati ali pariti. Pač pa kuhamo ali parimo kolerabo in strniščno repo tedaj, kadar hočemo, da bi jih prašiči pojedli veliko. Vodo, ki jo rabimo za kuhanje ali parjenje kolerabe in strniščne repe ni treba odcejati in izliti proč kakor pri

krompirju, ke ni strupena in je v njej obilo redilnih snovi. Vsa druga krmila pa, zlasti krmsko peso, vsa različna zelena krmila, rezanico posušene strniščne detelje, mlado pokošeno in posušeno deteljo, sempir (seneni drobir) prvovrstnega travniškega sena (v katerem ni plevelnega semena itd.) in detelnega sena, zdrobe žitnega in drugega zrnja, otrobi, krmске moke, vsa ostala močna krmila, buče, kratko vse, kar ni bilo posebej omenjeno, pokladamo prašičem le sirovo. Žitne zdrobe, oljne tropine, otrobe in krmске moke orecimo z mrzlo vodo ali mrzlim posnetim mlekom, sirotko ali s čim sličnim, da jih lahko na to zmešamo v prav gosto (trdo) kašnato ali žgancem podobno obliko. Tudi ribjo moko ali klajno apno lahko primešamo.

Vso krmo za prašiče je treba čedno pripraviti. Ako so krompir, krmška pesa, repa itd. od zemlje in umazani, jih je treba pred uporabo očistiti zemlje in oprati.

Zelo je razširjeno mnenje, da je treba prašičem pokladati krmo vedno toplo. To je pa tudi največkrat, zlasti pozimi vzrok, da za prašiče kuhamo vsa krmila. Tudi preveč z vodo zredčena krma le preobremenjuje po nepotrebnem prebavila in krvni obtok prašičev. Radi prevodenega krmljenja izločajo prašiči izredno veliko seča, ki napravlja tla v svinjaku prevlažna in nezdrava. Z vodo stanjšano krmo prašiči tudi ne naslinijo in zato tudi ne izrabijo dobro redilnih snovi, ki jih dobijo v krmi. Tudi meso in špeh tako krmljenih živali ni prvovrstno. Zato pa krmimo prašiče bolj suho, kar se da najlažje doseči, če jim pokladamo vsa ona krmila, ki jih ni treba kuhati, sirova. Vedno naj bo pri krmljenju tukaj najprej potrebna redilna krma in le tej naj se šele pridruži z napajanjem živali in posebej le toliko vode, kolikor jo baš živali potrebujejo. Prašiče je treba pač nasititi z redilnimi snovmi, ne pa jih napolniti z vodo. Dalje pokladajmo vsa, tudi kuhana ali parjena krmila, le shlajena, oziroma vedno enako mrzla. Tako dosežemo, da postane krmljenje bolj enokomerno in preprečimo, da bi dobivali prašiči zdaj prevroče zdaj premrzlo ali mlačno krmo.

Da se prašiči privadijo na surova, gosta (kašnata) in vedno enako mrzla krmila, jim je taka krmila začeti pokladati že v mladosti od prvega početka krmljenja, ker le potem se temu najlažje prilagodijo prebavila. Starejši prašiči, ki so morda vajeni le na kuhana in bolj zredčena krmila, je mogoče brez škode le polagoma privaditi na surovo, bolj suho in enakomerno mrzlo krmljenje, kar se najlažje zgodi tekom poletja, ko je tu vse polno krmil,

ki jih lahko krmimo surove.

(Obenem v odgovor na tozadevna vprašanja J. T. iz Š.) P.

**Popravek:** V članku »Gojitev in gnojenje krmne pese«, ki je bil priobčen v »Gospodarju in gospodinji« z dne 13. marca 1935 v številu 11 čitaj prav stavek: »Za obilen donos potrebuje krmna pesa veliko rastlinskih hranilnih snovi in obilo vlage.« Črtaj besedo »krmnih« in zapiši mesto nje besedo »hranilnih«.

## Umetna gnojila za spomladne setve

Pred kratkem smo prejeli vprašanje nekega naročnika »Domoljuba« — L. K. Sm.: kakšna umetna gnojila so najboljše za peso, korenje, čebulo, zelje, pšenico, rž, krompir in deteljo. To je tako široko vprašanje, da se ne da na kratko obravnavati, kakor je stavljeno. Dobro nam je tudi znano, da je še mnogo, mnogo naših kmetov, ki umetna gnojila sicer kupujejo, toda jih večkrat trosijo brez uspeha, ker niso poučeni o njih pravilni rabi. Večina jih še nima pojma o bistvu umetnih gnojil ter jih ne zna trositi ne k pravi rastlini, ne ob pravem času in ne v pravi množini. Če potem uspeh izostane, pravijo, da so gnojila za nič. Iz tega razloga je potrebno, to vprašanje pojasniti nekoliko podrobneje.

Predvsem moramo vedeti, da rabi rastlina za svoj razvoj med drugimi hranili, zlasti dušik, kalij in fosforno kislino. Dušik vpliva najbolj na raščo zelenih delov rastline in je tej nujno potreben, posebno v mladosti; kalij deluje na razvoj korenin in gomolja, fosforna kislina pa na tvorbo zrnja in trdnost stebelja. To troje hranil dobiva rastlina skupno deloma v zemlji, deloma v glavnih gnojilih, kakor so hlevski gnoj in gnojnice. Posameznim rastlinam pa ne zadostujejo ta hranila, kolikor jih dobe v zemlji in v glavnih gnojilih, ampak imajo še posebne zahteve do njih. Tako n. pr. je vsem rastlinam potreben dušik v večji ali manjši množini; žita pa zahtevajo k temu še nekoliko več fosforne kisline, da napravijo kleno zrnje; krompir, pesa, čebulnice pa več kalija, da stvorijo debelejše gomolje in čebule v zemlji. In ugodimo tem njihovim posebnim po-

trebam, jim gnojimo z umetnimi gnojili, ki imajo navadno le po eno navedenih hranil. Če jim pa hočemo nuditi vse troje hranil, na pr. namesto hlevskega gnoja, tedaj jim damo polno gnojenje ali mešana gnojila.

Umetnih gnojil imamo veliko števil, izmed katerih je pa pri nas le malo vpeljanih. Samo nekatere teh hočemo tu upoštevati, da bo pouk o tem čim bolj pregleden in jasn. Najbolj navadna in pri nas razširjena gnojila so:

dušičnata: čilski soliter in apneni dušik;

fosforna: superfosfat in Tomasova žlindra;

kalijeva: kalijeva sol;

mešana: nitrofoskal.

Čilski soliter hitro deluje, zato ga trosimo po že rastočim rastlinah. Zlasti dober je za bolehe rastline, oziroma za slabe setve, ker jim hitro pomaga. Apneni dušik počasi deluje in ga moramo podorati vsaj 14 dni pred setvijo ali saditvijo, ker drugače poškoduje setve, ker je strupen. Po zelenih rastlinah ga ni trositi, ker jih uniči.

Superfosfat je hitro učinkujoče fosfatno gnojilo, ki ga trosimo zlasti žitom, koruzi in ajdi, da napravi krepke stebelce in kleno zrnje. Najbolje je gnojiti z njim pred setvijo, po ozimskih pa zgodaj spomladi, preden začno odganjati. Tomasova žlindra je počasi delujoče fosfatno in apneni gnojilo, ki je najboljše za deteljo, lucerno in travnike. Trosimo ga jeseni, da se do spomladi v zemlji razkroji.

Kalijeva sol je najboljše gnojilo za o. p. pavine: koruzo, krompir, peso, ko-

re-je, repo, zelje; pa tudi za trte in hmelj. Se v zemlji hitro topi in ga trošimo pred setvijo ali pred saditvijo, oziroma spomladi pred okopavanjem.

Mešano gnojilo nitrofoskal je sestavljeno iz apnenega dušika, superfosfata in kalijeve soli. Uporabljamo ga za polno gnojenje, zlasti namesto hlevskega gnoja k okopavinam. Podorjemo ga ali podbrnemo. Če naj dobro učinkuje, ga moramo vzeti na ha najmanj 500 do 600 kg.

**Kakšne potrebe po posameznih gnojilih imajo kmetijske rastline?**

Zita ljubijo že prej zagnojeno zemljo, zato jih navadno sejemo po okopavinah, ki smo jim gnojili s hlevskim gnojem, ali po detelji. Dušika rabijo manj. Edino pšenica in ječmen sta zanj hvaležni, zlasti če sta slabo prezimili. Tedaj jim spomladi potrosimo do 100 kg čilskega solitra na ha ali 60 kg na oral. Izvrstno jim pa prija fosforna kislina, ki jim jo damo v hitro topljivem superfosfatu 300 kg na ha ali 180 kg na oral. Superfosfat trošimo pred setvijo, oziroma pa lahko tudi še spomladi.

Koruza potrebuje mnogo hrane, zato ji ne zadostuje samo gnojenje s hlevskim gnojem, ampak bogato poplača tudi umetna gnojila. Na ha ji damo še do 200 kg kalijeve soli in 300 kg superfosfata, ker je v hlevskem gnoju

premalo kalija in fosforne kisline. Če pa nimamo hlevskega gnoja, ga nadomestimo z nitrofoskalom in sicer najmanj 600 kg na ha. Zaorati ga moramo pred setvijo.

**Krompir** sadimo v zemljo zagnojeno s hlevskim gnojem. Sicer je pa to izrazito kalijeva rastlina, ki rabi za svoje gomolje mnogo kalija, zato mu pred saditvijo potrosimo še 250 kg kalijeve soli na ha. Brez hlevskega gnoja pa podorjemo do 500 kg nitrofoskala ali pa damo polno gnojenje z apnenim dušikom, superfosfatom in kalijevo soljo.

**Pesa, čebula, zelje** pridejo istotako v hlevski gnoj. Če naj pa dajo bogat pridelek, morajo pred setvijo dobiti še do 250 kg kalijeve soli na hektar.

**Detelji in lucerni** ne gnojimo s hlevskim gnojem, ker si same zbirajo dušik iz zraka. Potrosimo jim pa 300 kg Tomasove žlindre na ha, ki vsebuje razen fosforne kisline tudi apna, kar obaja je tem rastlinam potrebno. Tomaso-va žlindra deluje sicer počasi, zato pa več let; enako učinkovita je tudi na travnikih. Trošimo jo jeseni, da se do spomladi v zemlji razkroji.

Povdarjamo, da je treba navedenim rastlinam gnojiti z zadostnimi množinami teh gnojil, kajti male količine ne učinkujejo in je tedaj denar zanje zavržen. Štedljivost tu ni na mestu. L.

## Čebelne voščine za žganjekuho

Na vprašanje L. Z. St. L., če se ne da iz čebelnih voščin kuhati žganje, kako jih je namakati in koliko časa pred žganjekuho, podajemo tu naslednja pojasnila.

Čebelne voščine so odpadki satovja pri pridobivanju medu potem stiskalnici ali točk. Pri tem ostane v njih še nekaj medu in sicer več v izprešanih nego v iztočenih. S točilom se da namreč med skoraj popolnoma izločiti iz satovja, zato se na ta način pridobljene voščine ne uporabne za kuhanje žganja. V iztisnjenih pa ostane še precej medu, ki ga s stiskalnico ni mogoče pridobiti iz voska. Da ga vendar izločimo, gnetemo voščine v nekoliko mlačni vodi, da se med čimprej raztopi. Tako dobimo redko medico, ki se da pripraviti za žganjekuho. Čele today, če

vsebuje vsaj 15 odstotkov medu. Ostanke izlužene voščine, ki vsebujejo samo onesnaženi vosek. Če je tako pridobljena medica preredka, jo lahko dopolnimo z dodatkom medu.

Iz voščin pridobljena medica je pa črna, umazana, zato da pri kuhanju žganja temu lahko neprijeten okus. Da to preprečimo, jo moramo precediti skozi platno, da postane bolj čista in se nesnaga odstrani. Tako pripravljeno postaviti na topel kraj, da začne kipeči in sladkor spreminjati v alkohol. Kipenje pospešite, če ji primešate nekoliko vinskih droži. Koliko časa ta pretvorba traja, je odvisno od množine medu in od toplote, ob kateri medica kipi. Ko ta popolnoma povre in se umiri, jo lahko prekuhate v žganje. L.

# V KRALJESTVU GOSPODINJE

## KUHINJA

»Lečnata« juha. Lečo najprej preberem, nato operem v vroči vodi in osvežim z mrzlo. Če je leča trda, jo že zvečer namočim, sicer jo pa kar v slani vodi skuham. V poldrugi uri je kuhana. Da se leča enakomerno skuha in da ne poka jo je treba le toliko zaliti, da jo voda pokriva. Zalivati se mora polagoma in z vrelo ali vsaj vročo vodo. Ko je leča kuhana, napravim bledorjavo prežganje. Vanj stresem lečo z vodo vred. Za duh pridenem en lavorov list, vršiček materine dušice (timijana), in vršiček zelenega peteršilja. Po okusu okisam ali tudi ne. Leča je redilna in zdrava jed. — Ako hočem napraviti bolj fino lečino juho, jo kuhano pretlačim z vodo vred. Prežganje in dišave rabim iste kot pri nepretlačeni.

Karfijola s krompirjem. Posamezne karfijoline cvetke skuham, ne premeško v slani vodi. Plitvo kozico namažem s surovim maslom. Karfijoline cvetke zložim na sredo kozice. Okrog naložim v oblikah kuhanega, olupljenega in na rezine zrezanega krompirja. Krompir posolim, nato pa polijem karfijolo in krompir z osminko litra kisle osoljene smetane ter dam za četrte ure v pečico.

Kot pridatek k karfijoli napravim volovska očesa.

Za volovsko oko mora biti jajce sveže, da se ne razlije in pa mast zelo vroča. Jajce se ubije v mast, ter se malo posoli. Ponev je treba tresti, da jajce naraste in da beljak zakrije rumenjak. Volovska očesa se daje z lopatico na jed ali lahko tudi posebej.

Pečene žemljine rezine. Žemljice narežem na pol prsta debele rezine. Te namočim v mleku ter pokladam v namazano ponev rezino ob rezini tako, da je vsaka rezina pokončno naslonjena na drugo. Ko imam vse rezine vložene jih polijem z raztepenimi jajci, v katere sem pridejala žlico ali dve kisle smetane in pa malo žličice moka. V pol uri je jed pečena. Pečeno potresem s sladkorjem in dam na mizo. Kot pridatek mi služijo pražena jabolka ali kuhane suhe češplje.

Kuhane češplje. Češplje operem v topli vodi in jih z mrzlo osvežim. — Češpelj naj bo do polovice posode, vode pa polna posoda. Skuhati se morajo do mehkega, a ne smejo razpasti. Češplje osladim s sladkorjem, odšavam pa z odrezkom limonine lupinice in s koščkom cimeta. Ako pridenem češpljam par žlic vina, da se z njimi kuha, se okus češpelj znatno izboljša.

## GOSPODARSKE VESTI

### ŽIVINA

g Mariborski živinski sejem 12. marca. Prignanih je bilo 24 konj, 15 bikov, 164 volov, 317 krav in 15 telet. — Povprečne cene za 1 kg žive teže so bile: debeli voli 3–4 Din, poldebili voli 2 do 2.50 Din, vprežni voli 2–3 Din, biki za kl. je 2–2.80 Din, klavne krave debele 2–2.75 Din, plemenske krave 2–2.25 Din, molzne in breje krave 2–2.50 Din, krave za klobasarje 1.25–1.50 Din, mlada živina 2.50–4 Din, teleta 3–4 Din. Kupčija je bila živahna in prodanih je bilo 296 glav, vendar so cene nekoliko nazadovale. — Mesne cene: Volovsko meso I. vrste 1 kg 8–9 Din, volovsko meso II. vrste 6–8 Din, meso od bikov, krav, telic 4–6 Din, telečje meso I. vr-

ste 8–10 Din, II. vrste 4–6 Din, svirsko meso sveže 8–12 Din.

g Mariborski prašičji sejem 15. marca. Dovez na ta sejem je znašal 235 prašičev, odprodaja pa 42 glav. Cene o bile nekoliko nižje kot na zadnjem sejmu. Mladi prašiči 5–6 tednov stari so bili po 60–70 Din eden, 7–9 tednov stari 80–90 Din, 3–4 mesece stari 150–160 Din, 5–7 mesecev stari 200–250 Din, 8–10 mesecev stari 300–330 Din, 1 leto stari 400–500 Din. Kilogram žive teže je bil 4–5.50, kg mrtve teže 7–9 Din.

g Zadruga za zavarovanje živine v savski banovini. Osrednja zadruga za zavarovanje živine v savski banovini je imela koncem leta 1934 včlanjenih 43 zadrug z 928 člani, ki so zavarovali 2178 glav živine v vrednosti 2.7 milj.

Di. V letu 1934 je poginilo 18 glav živine v vrednosti 23.350 Din, torej samo 1% zavarovane živine. Presežek zadruge v tem letu je znašal 130.000 Din. — Iz tega kratkega poročila je razvidno, kako se v sosednji savski banovini razvija to važno vprašanje živinoreje. Kaj pa pri nas? — Bilo je sicer ustanovljenih par zasebnih živinskih zavarovalnic, ki so pa že po par letih hiranja prenehale s svojim delovanjem, ker niso našle nobenega razumevanja na merodanjih mestih. Če se jim ni hotela dati zaprosenih podpor, na ji bi se jim dalo vsaj moralno pomoč z vzpodbudo in nasveti. Toda žal pri nas se vse gospodarstvo zanemarja in zlasti živinoreja propada tako, kakor še nikdar prej.

## DENAR

g Ljubljanska borza. Največja zanimivost na denarnem trgu v zadnjem tednu je dvig avstrijskega šilinga v prostem prometu od 8.30 na 8.65 Din. Ta nenadni skok je v zvezi s potovanjem kancelerja Sušnika v Pariz in London, kar je pomagalo utrditi avstrijsko neosistnost in podpreti avstrijsko gospodarstvo. Nadalje je zaznamovati znaten dvig angleškega funta v prostem prometu od povprečno 222 na 229 Din. Na borzi v Curihi je pa naš dinar za malenkost nazadoval od 7.02 na 7 centimov, kar je le neznatno. — Na ljubljanski borzi so notirali uradni inozemski tečaji kakor sledi: angleški funt 210.22 Din, ameriški dolar 43.82 Din, holandski goldinar 29.84 Din, nemška marka 17.67 Din, švicarski frank 14.28 Din, belgijski belga 10.29 Din, italijanska lira 3.66 Din, francoski frank 2.91 Din, češka krona 1.84 Din.

g Vrednostni papirji. V zadnjih tednih se opaža na naših borzah precej živahna kupčija z državnimi vrednostnimi papirji, ki kažejo stalen dvig, in sicer večji na zagrebški in belgradski borzi kot na ljubljanski. Tu so namreč navadno za dve točki nižji nego tam. Tako se kupčujejo drž. papirji v Ljubljani: 7% invest. posojilo 75—76 Din, agrarji 47—48 Din, vojna škoda 379—383 Din, 6% begluške obveznice 65.50—66.50 Din, 8% Bleirovo posojilo 75.50—76 Din, 7% Bleirovo posojilo 66—66.75 dinarjev, 7% posojilo Drž. Hip. banke 70.50 do 71.50 Din.

## CENE

g Ljubljanska blagovna borza. Tu se vrši žitna kupčija po cenah za 100 kg pri vagoniski dobavi franko nakladna postaja za plačilo proti duplikatnem voznem listu. — Pšenica bačka 78 kg težka je bila zadnje dni ponujena po 132.50—135 Din, banaška enaka po 127.50 do 130 Din, oves slavonski 105—110 Din, koruza prekomerno suha s kakovostnim jamstvom bačka po 71—74 Din, banatska 67—69 Din, bela prekomerno suha bačka za mletev 87—89 Din, moka ničla banatska 210—230 Din, bačka 205 do 225 Din, štev. 2. 195—215 Din, štev. 5. 175—195 Din, otrobi debeli bački 105 do 110 Din.

g Žitno tržišče. Na trg so dovozi pšenice slabi, zato je tudi kupčija slaba in položaj v cenah čvrst. Za pšenico zahtevajo 127.50—130 Din za 100 kg. Izvoz koruze je znaten in zanimanje za krmila ravnotako. Cene so pa različne. Tako zahtevajo za bosansko koruzo 92 Din, za baranjsko 85, za koruzo v Indiji 70—71 Din, v Sisku 87—88 Din, za prekmursko celo 100 Din. Za nas se najbolj izplača koruza iz Siska, ki pride v Ljubljani na 105—107 Din, dočim pridejo druge vrste na 115—120 Din, prekmurska celo na 122 Din. Moka je v ceni ostala neizpremenjena. Za črne moke je veliko zanimanje, dočim je po belih malo povpraševanja. — Izvoz je v zadnjem času znaten. V Nemčijo se izvažajo zlasti mnogo krmil: koruze, otrobi, lanenih tropin, krmilne moke slabših vrst itd. Izvoz v to državo se vrši vzlic slabim plačilnim pogojem radi neurejenega delovanja kliranga.

g Vinski sejem v Ljutomeru 12. t. m. Cene ljutomerških vin na tem sejmu so se gibale med 5 do 8 Din in sicer ne samo za nova, ampak tudi za starejše letnike. Večina vin je bila prodanih po 5—6 Din, ker se gostilničarji le redko morejo odločiti za višje cene. Sicer pa na mestu ni bilo mnogo kupčij, ker se denarne razmere stalno nepovoljne.

g Hmeljsko tržišče v Zaleu. Zalogskega pridelka v Savinjski dolini so počeli in se cenijo komaj na 800 stotov. Prometa je malo in cene so padle najboljшему hmelju na 35 Din kg. — Tudi na Češkem so popustile cene in se gibljejo okrog 80 Din za kg.

Naročajte »Domoljuba«!

## PRAVNI NASVETI

**Zgradarina cerkovnika, A. K.** Imate lastno hišico nekaj lastne zemlje in nekaj njiv v najemu. Zraven tega meznarite pri duhovniški cerkvi, kar vam da par sto dinarjev dohodkov na leto. Prosili ste za oprostitev zgradarine, pa je bila prošnja odbita. Kako bi napravili ugovor. — Po zakonu so samo hiše, ki služijo izključno kmetovalcem in njih kmetijskim delavcem za prebivanje, oproščene zgradarine. To pa le tedaj, če stojte v vaseh ali izven okoliša mest, trgov in krajev, proglašanih za javna zdravilišča. V vašem slučaju davčna uprava očitno cerkovnika ne smatra za kmetovalca, čeprav mu je glavni poklic poljedelstvo. Nekaj opore ima to naziranje v pravilniku k členu 32 zakona o neposrednih davkih. Ta pravilnik določa, da se ne smatra za kmetovalca oni, ki ima dohodek iz javne ali zasebne službe. V pritožbi bi se morali opirati na oni odstavek tega pravilnika, ki pravi, da izjemoma ne vpliva poštranski poklic, s katerim se bavi kmetovalec samo zdaj pa zdaj, ob času poljskih del ali po teh delih, na kvalifikacijo pojma »kmetovalec«, pa čeprav plačuje tudi davek na dohodek od takega poklica (n. pr. če odide čez zimo v službo na delo.) Proti odloku davčne uprave imate pravico pritožbe v roku 30 dni. Pritožbo, ki mora biti kolkovana s kolkom za 20 Din je vložiti pri davčni upravi, reši jo pa finančna direkcija. Proti rešitvi finančne direkcije je mogoča tožba na upravno sodišče.

**Zid na stari škarp.** V. J. Z. Zidati na meravate šrambo za žito in bi radi zid postavili na staro škarp ob občinski cesti, od katere je oddaljena en in pol metra. Dalje bi radi vedeli, koliko morate stavbno érto umakniti od sosedove hiše. — Obrnite se na županstvo in prosite za stavbno dovoljenje. Pri stavbnem ogledu se vam bo določila stavbna érta tako ob občinski cesti, kakor tudi ob sosedovi strani. Praviloma se zgradbe ne smejo postavljati bliže, nego 4 metre od zunanje meje cestnega zemljišča. Lahko se pa tudi napravi izjema. Kar se tiče oddaljenosti od sosedove hiše, mora biti stavba pač toliko oddaljena, da kap bije na vaše zemljišče; ako pa ima proti vam okna, pa ne smete graditi tako blizu oken, da bi mu vzeli svetlobo.

**Obmejna (graničarska) četa.** K. R. M. Za službo pri obmejni četi se obrnite na komando obmejne čete. Kandidat, ki želi biti sprejet k obmejni četi, mora biti naš državljan, mora odslužiti vojaški rok, biti mora popolnoma zdrav, neoporečnega vedenja, ne sme biti v preiskavi, niti obsojen zaradi umazanih dejanj, znati mora pisati

in čitati, ne sme biti oženjen in ne starejši od 30 let, pismeno se mora zavezati, da bo služil pri obmejni četi kot pripravnik najmanj leto dni.

**Policijska služba.** M. H. Glede službe pri policiji se informirajte pri upravi policije, glede službe pri žandarmeriji pa vprašajte pri bližnji žandarmerijski komandi.

**Siromašno pravo.** J. K. Sodišče vam je odbilo prošnjo za siromašno pravo, čeprav imate samo 60.000 Din vredno hišo, ki je obremenjena s hipoteko za 70.000 Din. Kaj storiti? — Ako vknjiženi dolg še ni plačan in če res nimate nobenih dohodkov ter ne morete plačati stroškov, vložite proti sklepu sodišča, s katerim je odbilo vašo prošnjo, rekurz in predložite dokaze (potrdila), da vknjižen dolg še ni plačan. Morda boste uspeli.

**Komu sme občina izdati ubožno spričevalo za pravdo?** J. G. K. Ubožno spričevalo ali potrdilo o imovinskem stanju za izposlovanje siromaške pravice v pravdi sme občina izdati vsaki stranki, ki namerava zaprositi za pripoznavo siromaške pravice v pravdi. Ker mora občina izrečno potrditi v potrdilu, da stranka ne zmore stroškov postopanja brez škode za neobhodno potrebno vzdrževanje same sebe in svoje rodbine, bo izdala to potrdilo samo taki stranki, o kateri je prepričana, da je tako revna, da ne zmore stroškov za pravdo. Če občina odkloni izdajo potrdila, mora o tem izdati odlok, proti kateremu se stranka lahko pritoži na okrajno načelstvo. Za siromaško pravico morete zaprositi v vsaki pravdi. Sodišče pa ni vezano na potrdilo, ki ga je izdala občina in v vsakem slučaju samo presodi in odloči, če stranki po zakonu pripada siromaška pravica.

**Obrtnikova žena ne uživa zaščite kmeta.** V. F. Obrtnik ste in le malo zaslužite, a skupaj z ženo imate malo posestvo, čigar lastnica je žena. Oba imata dolg v posojilnici in sta prosila za zaščito, ki vama je pa ne priznajo. Kaj storiti? — Za kmeta v smislu uredbe o zaščiti kmetov se smatra oseba, ki obdeluje zemljo samo ali s člani svoje rodbine, in čije obdavčeni dohodki potekajo pretežno iz kmetijstva. Kmetijstvo mora biti tej osebi glavni poklic. Zato se ne morejo smatrati za kmete osebe, ki jim je drugo glavni poklic, kakor n. pr. trgovina, industrija, obrt i. t. d., čeprav njeni obdavčeni dohodki potekajo pretežno iz kmetijstva in njeno posestvo ne presoga 75 ha površine. Omožena žena, ki živi skupaj s svojim možem, se šteje za kmeta samo, če je treba šteti njenega moža po predpisih te uredbe za kmeta ali če potekajo njuni skupni obdavčeni dohodki pretežno iz kmetijstva. — Obrnite se na občino. Morda vam bodo izdali potrdilo, da ste kmet. Proti odloku občine, ki odkloni izdajo takega potrdila, imate pravico pritožbe na okrajno načelstvo.